

SOME PROBLEMS IN SOCIAL WORK RELATED TO CHILDREN AT RISK PLACED IN CHILDREN'S HOMES

STATEMENT EXPRESSED ON ROUNDTABLE "CURRENT PROBLEMS OF THE SOCIAL WORK IN 10 YEARS EXPERIENCE OF THE DEPARTMENT OF SOCIAL WORK AT KONSTANTIN PRESLAVSKY, UNIVERSITY OF SHUMEN, BULGARIA

ZHIVKO PENCHEV

STUDENT - GRADUATE SPECIALTY SOCIAL ACTIVITIES
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK
AT KONSTANTIN PRESLAVSKY, UNIVERSITY OF SHUMEN

BULGARIA

JIVKO88PENCHEV@ABV.BG

ABSTRACT: HOMES FOR CHILDREN DEPRIVED OF PARENTAL CARE, PROVIDE CARE AND SOCIAL SERVICES IN THE UPBRINGING AND EDUCATION OF CHILDREN FROM 3 TO 18 YEARS. PLACEMENT IN HOMES FOR RAISING AND EDUCATION OF CHILDREN DEPRIVED OF PARENTAL CARE, AS A PROTECTION MEASURE IS CARRIED OUT ONLY IN CASES WHERE THEY HAVE EXHAUSTED THE POSSIBILITIES FOR LEAVING THE CHILD IN A FAMILY ENVIRONMENT. INSTITUTIONALIZED CHILDREN SHOW DEFICITS ARE DUE TO THE UNUSUAL ENVIRONMENT. AS A CONSEQUENCE OF INSTITUTIONAL CARE CAN LEAD TO PHYSICAL DISABILITIES AND INTELLECTUAL DISABILITIES. THE SPECIFIC EXPERIENCES OF THE AUTHOR FROM HOME "CLOVER" - C. SHUMEN, THERE ARE HOUSED SOME WONDERFUL CHILDREN. DESPITE HIS DIFFICULT FATE, THEY WERE ABLE TO MEET PEOPLE WITH A SMILE EVERY DAY. BUT IT IS NO SECRET THAT THE BEST PROFESSIONALS AND SOCIAL WORKERS ARE THERE, THEY CAN NOT REPLACE PARENTAL CARE. THE SOLUTION OF THE EXISTING PROBLEMS IN CHILDREN IN HOMES, COULD BE THE FOLLOWING: A CHANGE IN THE METHODOLOGY FOR WORKING WITH THESE CHILDREN. THIS METHODOLOGY SHOULD STIMULATE THE IMPLEMENTATION OF ACTIVITIES WITH THE CHILDREN THAT WILL PREPARE THEM FOR REAL LIFE OUTSIDE THE HOME. AND ACTIVITIES THROUGH WHICH TO ACQUIRE SKILLS THAT WILL BE NEEDED FOR LIFE OUTSIDE THE HOME.

KEY WORDS: HOMES FOR CHILDREN DEPRIVED OF PARENTAL CARE INSTITUTION, CHILDREN AT RISK, FAMILY ENVIRONMENT, INSTITUTIONAL ENVIRONMENT PROTECTION MEASURES, A NEW METHODOLOGY FOR WORKING WITH CHILDREN IN INSTITUTIONS

Домовете за отглеждане на деца, лишени от родителска грижа, предоставят грижи и социални услуги по отглеждане и възпитание на деца от 3 до 18 години. Настаняването на дете в домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, като мярка за закрила се извършва само в случаите, когато са изчерпани възможностите за оставане на детето в семейна среда.

В домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа се създават следните групи: 1. за постоянна грижа - за деца с постоянен седемдневен престой, за които липсват ресурси в семейната и/или родствената среда; 2. за седмична грижа - за деца с петдневен престой, при осигуряване на възможността детето да живее и в семейна среда. 3. за дневен престой - за дневно пребиваване на детето, като то ношува в семейството си.

В групите за постоянна грижа се осигуряват места за спешно настаняване - за деца, на които е предоставена спешната мярка "полицейска закрила".

Екипът за психолого-педагогическа оценка в дома за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, в съответствие с плана за действие на отдела за закрила на детето изготвя план за грижи за всяко дете в срок до един месец от настаняването. В него се определят целта и периодът на настаняване, отговорностите, възможностите за комуникация със семейството, близките и други лица.

Постъпването на детето в определена група, както и преместването и напускането на групите, се определя от екипа, изготвил плана за грижи.

В институция се настаняват деца едва след като са изчерпани всички мерки за закрила – на първо място закрила на детето в биологичното му семейство и приемно семейство. Всичко това се прави, защото в институцията децата проявяват дефицити, които са в следствие с необичайната среда, в която попада детето след семейната среда.

Забавеното развитие на моторните умения и непостигнати ключови етапи в развитието, са често срещани при деца, отглеждани в институции, като в крайно тежките състояния се проявяват и стереотипни поведенчески модели, като например поклащане на тялото и удряне на главата. Като следствие от институционалната грижа може да се стигне до физически увреждания и интелектуални затруднения, които са породени от комбинацията от забавено моторно развитие и по-бавно настъпващи етапи на общо развитие на децата, особено в условия на влошено здраве и заболявания.

Различните проучвания, проведени от началото на XXI век потвърждават по-ранните констатации, че институционалната грижа в ранна възраст предразполага децата към проявление на интелектуални, поведенчески и социални проблеми на по-късен етап в живота им.

Какво показват моите наблюдения по време на преддипломия ми стаж, проведен в Дома за деца „Детелина” – гр. Шумен?

Впечатление ми направиха следните неща: там са настанени едни прекрасни деца. Въпреки своята трудна съдба, те успяваха да ни посрещат с усмивка всеки ден. Но за никого не е тайна, че колкото и добри професионалисти да са социалните работници там, те не могат да заменят родителските грижи.

Децата, които не са отгледани от родителите си, често изпадат в затруднение и създават проблеми на себе си и на цялото общество. По време на престоят си в домовете те свикват, че трябва да получават по-специални грижи. И те ги получават. В домовете те свикват да се движат на групички от по няколко деца. Заедно ходят на училище, до магазина и библиотеката. В тези сформирани групички те имат самочувствие, защото са заедно и са много. Действат на принципа на глутницата „когато са повече са силни, но останат ли сами стават слаби”. Излизайки от институцията, те няма как да извършват всички дейности, свързани с живота на зрелия човек заедно. Остават сами и могат да разчитат само на себе си. Ненамирайки опора в друг, освен в самите тях, те подхождат плахо към живота, защото не умеят нито да общуват, нито да си намерят работа, нито дори да свършат някакво домакинско задължение. Лошото е, че няма и кой да свърши тези неща вместо тях, както е било в дома. Веднъж излезли от там и попадайки в реалния свят, продължават да живеят в заблудата, че отношението на всички институции и хора към тях трябва да бъде по-специално. И тук те се сблъскват с реалността и с неумението си да се социализират, да започнат работа и да създадат семейство. Липсата на тези качества сриват тяхното крехко самочувствие. Това представлява истинско изпитание за личността им. Попупоритите успяват да се адаптират, но другите продължават да търсят стария начин за

задоволяване на потребностите си. Това е главната причина, след като напуснат домовете, да се насочват към престъпна дейност и проституция. Там те откриват лесния познат начин, където могат да получат нещата, които желаят, без да полагат големи усилия.

Решение на тези съществуващи проблеми при децата в риск, настанени в домовете, могат да бъдат следните: промяна в методиката за работа с тези деца. Тази методика трябва да стимулира извършването на дейности с децата, които ще ги подготвят за реалния живот, извън дома. И дейности, чрез които да придобият умения, които ще им бъдат необходими за живота, извън дома. Такива дейности биха били организирани по курсове по комуникация и социализация, курсове по основни познания за работа с домакински уреди, спортни занимания и други, подобни на тези. Те биха били по-подготвени да се сблъскат със суровата действителност, която ги очаква извън дома.

За съжаление социалнопедагогическите институции в България се фокусират повече да задоволят чисто физиологичните потребности на децата. Поради причини от разнообразно естество децата често биват пренебрегвани в социална, духовна, морална и чисто човешка гледна точка. Лошото е, че възрастта на институционализираните деца отчетена от постъпването им в дадена институция е твърде малка. В следствие много от децата са с влошено здраве, физическа изостаналост, забавено умствено развитие, изоставане в развитието като цяло и проблеми с емоционалната привързаност.

Лошото е, че възрастта на институционализираните деца отчетена от постъпването им в дадена институция е твърде малка. В следствие много от децата са с влошено здраве, физическа изостаналост, забавено умствено развитие, изоставане в развитието като цяло и проблеми с емоционалната привързаност.

Институционалната грижа не е практика само на страните в преход, а е широко застъпена в целия свят. Най-малко девет от всеки десет деца, настанени в резидентни институции имат поне по един жив родител, и в държавите в преход се намират там предимно поради социални и икономически причини, а що се отнася до икономически развитите държави – заради обстоятелства, свързани с насилие и negliжиране.

В институция се настаняват деца в риск, които не живеят в здрава семейна среда. Част от родителите не могат да се грижат за децата си, и те растат в лишения и стрес, понякога и в обстановка на агресия и насилие. Настаняването, макар и крайна мярка – когато са изчерпани всички други възможности – не бива да е повече от три или шест месеца, нерядко до две години. И да се превръща в институционална грижа, когато детето остава за по-дълго време в несемейна среда.

Близо двайсет години в страната се наблюдават процеси на абдикиране на семействата от техните основни задължения за грижа и подкрепа на подрастващите. Увеличават се малолетните майки, без родителски и житейски опит, които раждат и гледат деца. Не са изключения многодетните семейства, които обичат рожбите си, но са бедни, без постоянна трудова заетост, без средства за препитаване, без възможности децата им да посещават училище. Законодателството не осигурява закрила на детето – жертва на насилие, в семейството. Предпочитан е механизмът на извеждането му от лошата среда и настаняването му в институция, или отглеждането му чрез популярната, напоследък, приемна грижа. Все повече стават случаите на отчуждаване на родител от собственото му дете и negliжиране на грижите за него, сред които немаловажните – дали му е осигурена храна през деня, с какво е облечен и обут, къде е, с кого е там.

Както вече казах, децата имат нужда от любов и внимание. Съжалението е пагубно за тях. Те не са по-различни от всички останали деца. Имат нужда от напътствия и окуражаване, трябва да чувстват, че някой го е грижа и има очаквания към тях. Една приятелска прегръдка и нежна целувка по главите биха им дали много повече отколкото която и да било дарителска кампания. Би било чудесно, ако повече хора проявяваха интерес и желание да посетят институциите и да се срещнат на живо с техните обитатели. Всяко дете има нужда от жив пример за подражание.

Вярвам, че реалната промяна в институциите ще настъпи, когато хората се ангажират емоционално и вложат частица от себе си в някоя инициатива, посветена на институционалните деца. Подхвърлянето на милостиня, под формата на епизодични дарения по време на празници не помага на никого.

SOCIOBRAINS